

KONSEPTI /
JUSSI LEHTONEN

LIEDON KAUPPA

1940-luvulta tähän päivään

Suomalaisen ja vertailevan kansatieteen
proseminariesitelmä
Turun yliopisto
Kulttuurien tutkimuksen laitos
18.2.1998
Jussi Lehtonen

1. JOHDANTO	2
1.1. Tutkimus ja aineistot	2
1.2. Taustaa	4
1.3. Tutkimusaiheen yleiset suunnat	5
1.4. Liedon asemanseutu	6
2. KAUPPARAKENNUS	7
2.1. Rakennus ulkoisesti	7
2.2. Pohjakaava ja sisustus	9
3. KAUPPATOIMINTA	10
3.1. Myyntiartikkelit	11
3.2. Tavarankäynti	13
3.3. Kahvila	15
3.4. Apteekki	16
3.5. Polttoaineen myynti	16
4. KAUPANKÄYNTI	17
4.1. Asiakkaat	18
4.2. Henkilökunta	21
5. LOPUKSI	22
LÄHDELUETTELO	24
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Päätin jo kauan sitten tehdä proseminaarini Liedon asemanseutuun liittyvästä aiheesta, sillä olen koko kouluikäni asunut paikkakunnalla. Tiesin ennestään, että varsin pienellä alueella on ollut tai on edelleenkin hyvin monta kyläkauppaa, joten aiheen valinta oli helppoa. Lisäksi se tuntui kiinnostavalta tutkimuskohteelta.

Valintani kohdistui heti nk. Ailin Kauppaan sillä arvasin, että se on vanha yritys ja lisäksi hyvin tunnettu asemanseudulla. Olin myös itse ollut Aili Venäläisen asiakkaana, kun hän vielä 1980-luvulla piti lahja- ja lyhyttavaramyymälää - asiaa oli siis helppo lähestyä. Lisäksi satuin tietämään, että läheisen rakennustarvikeliikkeen kauppias oli Aili Venäläisen poika, joka saattaisi suostua haastateltavakseni.

Aloittaessani tutkimusta en kuitenkaan tiennyt, miten laaja-alaisen työn olin ottanut tehtäväkseni. Aluksi ajattelin, että käyttökelpoista materiaalia ei välttämättä ole säilynyt paljoakaan ja työ pitää perustaa hajanaisten haastattelujen ja kirjallisuuden varaan. Lopulta kuitenkin kävi ilmi, että lähdeaineistoa itse kohteesta oli hyvin runsaasti tarjolla ja saatavissa; kiitos siitä kuuluu paljolti Aili Venäläisen tyttärelle, joka on entisesti kauppaliikkeestä kunnostamassa pienimuotoista museota. Tämäkin seikka valkeni minulle vasta haastatteluja tehdessäni!

1.1. Tutkimus ja aineistot

Olen halunnut tässä työssä piirtää jonkinlaisen kuvan yhden maaseudulla sijainneen kauppaliikkeen historiasta sotien jälkeiseltä ajalta tähän päivään. Koska aika-alue on varsin laaja, en tässä yhteydessä ole kyennyt pureutumaan jokaiseen esiin nousseeseen kysymykseen yksityiskohtaisesti. Toisaalta en myöskään ole halunnut rajoittaa tutkimusaluetta kapea-alaisemmaksi, sillä mielestäni maaseutukauppojen muutokset näkyvät paremmin pitemmällä aikavälillä.

Aineistona olen käyttänyt haastatteluja, jotka ovat litteroituina hallussani. Viimeisen haastatteluista tein puhelimen välityksellä, joten kirjoitin muistiinpanot tekstinkäsittelyllä samanaikaisesti. Lisäksi olen saanut jonkin verran tietoa lehtileikkeistä ja kirjallisuudestakin. Kirjallista materiaalia oli kuitenkin hyvin paljon vähemmän kuin odotin, eivätkä löytyneetkään teokset oikein sopineet lähdemateriaaliksi. Siksi tämä työ perustuu pitkälti haastatteluihin, joiden pohjalta on kunkin mielestäni helppo luoda kuva Turun vaikutuspiirissä toimineen maaseutukaupan elämästä vuosien varrella.

Koska tiesin Aili Venäläisen kuolleen parisen vuotta sitten, otin yhteyttä hänen toiseen poikaansa¹, joka pitää Liedon asemalla rakennustarvikeliikettä. Haastattelun jälkeen minut ohjattiin edelleen Aili Venäläisen tyttären² puheille, jolta sain vielä kahden informantin yhteystiedot. Sekä pitkäaikainen asiakas ja perhetuttu³ että Ailin veli⁴ suostuivat molemmat haastateltavikseni. Informanttini siis valitsin, ensimmäistä lukuun ottamatta, haastatteluissa saamieni tietojen perusteella. Informanteiltani sain tietooni enemmänkin mahdollisia haastateltavia, kuin mielestäni oli tähdellistä käyttää - jo nyt materiaali tuli varsin kattavaksi eikä tiedoissa esiintynyt suuria ristiriitaisuuksia.

Aili Venäläisen tytär antoi käyttööni mm. valokuvia ja lehtileikkeitä. Valokuvat repottiin Turun maakuntamuseossa, jotta työhön saatiin hyvälaatuiset kuvat. Lehtileikkeiden osalta jouduin tekemään taustatyötä enemmän, sillä kaikista tarvitsemistani teksteistä puuttuivat päivämäärät. Näin ollen minun piti ensin arvioida milta ajalta ko. kirjoitus on ja sen jälkeen hain sitä sattumanvaraisesti paikallislehden vanhoista numeroista. Kaikki tekstit eivät löytyneet tällä menettelyllä, joten on aiheellista olettaa, että niitä on ollut muissakin lehdissä kuin alueen omassa paikallislehdessä Turun Tienoos-
sa.

¹ Informantti I.

² Informantti II.

³ Informantti III.

⁴ Informantti IV.

Yhdessä haastattelujen ja lehtileikkeiden kanssa materiaalini asiasisältö kasvoi niin, että jonkinlaista karsintaa oli pakko suorittaa. Juuri tästä syystä esimerkiksi vertaukset alueen muihin kauppoihin tai kauppa-alaan yleensäkin ovat jääneet vähemmälle. Pääasiassa olen koettanut valottaa yhden kauppaliikkeen elämänkaarta mahdollisimman pitkälle, jotta muutokset yhteiskunnan ja maaseudun oloissa toisen maailmansodan jälkeen kävisivät kaikille ilmeisiksi. Perspektiivin luomista varten on tietysti paikallaan hahmottaa myös alan yleisiä suuntauksia, mutta kuten jo todettua, tämän työn puitteissa siihen on mahdotonta tarkemmin paneutua. Eikä se mielestäni ole aivan tarpeellistakaan.

1.2. Taustaa

Aili Venäläisen ja hänen miehensä Toivo Venäläisen pitämä kauppa Liedon asemalla on saanut alkunsa vuonna 1949, jolloin perhe myi pitovaikeuksien takia sotakorvauksina saamansa maatilan Pöytyällä ja muutti Lietoon¹. Aili Venäläisen äiti piti Pöytyällä osto- ja myyntiliikettä, joten Aili oli synnynnäinen kauppias ja tunsikin halukkuutta ryhtyä alalle. Niinpä he erinäisten vaiheiden jälkeen ostivat kauppias Jaakkolalta² hänen kaupapapuoitinsa Liedon asemalta. (IV)³

Jaakkolan aikana rakennuksessa ei harjoitettu kuin pienimuotoista ruokatavaroiden myyntiä, pääpaino oli kahvilalla. Venäläiset kuitenkin totesivat kahvilan hankalaksi ylläpitää ja luopuivat siitä jo parin vuoden kuluttua keskittyen ainoastaan sekatavaroiden myyntiin. Ajan kuluessa kuvaan astui mukaan myös apteekki, josta Aili myi käsi-kauppalääkkeitä ja toimitti reseptitkin eteenpäin. (II) Kaupan virallisena nimenä oli

¹ Liedon ja Pöytyän sijaintikartta, ks. liite 1.

² Jaakkolasta ja hänen kaupastaan ei kukaan informanteista tiennyt sen tarkemmin. Informantti IV arveli kaupan tulleen myyntiin Jaakkolan jäädessä eläkkeelle ilman jatkajaa. Hän tiesi myös, että ennen Jaakkolaa paikalla on pitänyt kauppa Kalle Kaunela, joten talossa on toiminut myymälä jo kauan ennen Venäläisten tuloa.

³ Suluissa esitetty numerointi kertoo lähteenä käytetyn informantin numeron. Informanttitiedot lähdeluettelossa.

“Liedon Kauppa ja Kahvila”, sittemmin vain “Liedon Kauppa”. Asiakkaat kuitenkin kutsuivat liikettä yksinkertaisesti Venäläisen kaupaksi. (I, II, III)

Aili Venäläinen piti kauppaa samassa rakennuksessa aina vuoteen 1977 asti, jolloin hänen poikansa avasi uudenaikaisemman myymälän noin puolen kilometrin päähän. (I, II) Aili ei kuitenkaan viihtynyt uudessa liikkeessä vaan koki itsensä tarpeettomaksi, eikä muutenkaan tuntenut oloaan kotoisaksi nykyaikaistetussa kaupassa. (I, II, III) Niinpä hän vuonna 1979 päätti avata Ailin lahja- ja lyhyttavara -nimisen myymälän vanhan kauppaliikkeensä tiloihin - paikkakuntalaisten suussa liike oli tuttavallisesti “Ailin kauppa”. Myymälänpito oli Ailin päivätyönä vuoteen 1986 asti, jolloin hän jäi eläkkeelle. (I, II, III) Vuonna 1983 Aili Venäläinen sai valtakunnallisesti arvostetun Suomen Yrittäjien Keskusliiton kultaisen yrittäjäristin. (II)

**AVAAN 1 p:nä lokakuuta
lahja- ja lyhyttavaraliikkeen**
vanhassa Venäläisen kaupassa.
TERVETULOA tutustumaan ja juomaan kahvila
Ailin Lahja- ja Lyhyttavara
Lieto as, puh. 776048

Kuva 1

Lehdessä ollut ilmoitus vuodelta 1979.

Alkuperäinen lehtileike on informantti II hallussa.

Lähde tuntematon.

1.3. Tutkimusaiheen yleiset suunnat

Suomessa on sotien jälkeen ollut kauppaliikkeiden kukoistuskauti. Lähes jokaisessa kylässä on ollut oma kaupansa, suuremmissa taajamissa useampikin. Ajalle tyypillistä on, että nämä myymälät ovat olleet todellisia sekatavaramarketteja, sillä tuotteita on ollut aivan laidasta laitaan. Niinpä ei olekaan ihmeellistä, että oma tutkimuskohteeni on pitänyt sisällään sekatavarakaupan lisäksi myöskin kahvilan, apteekin ja bensiinin-

myyntipisteen. Oheisesta taulukosta voi hyvin nähdä kauppaliikkeiden runsaan lisääntymisen 1940- ja 1950-luvuilla. Myös Liedon Kaupan alku ajoittuu näille vuosille.

MAAKAUPPIAIDEN MÄÄRÄT JA KONKURSSIT 1946-1954¹

vuosi	maakauppojen määrä	konkurssit
1946	7029	8
1951	10363	5
1954	13760	267

Maaseutukauppojen väheneminen voimistui 1970-luvulla, kun suuria automarkettaja alkoi ilmestyä kaupunkien laitamille. Samaan aikaan myös yksityisten ihmisten autonomistus tuli yleisemmäksi, jolloin oli aikaisempaa helpompaa mennä ostoksille kauemmas. Ja tietysti on selvää, että ison marketin valikoima oli suurempi ja toisinaan tuotteetkin ehkä tuoreempia ja halvempia. Myös ihmisten maaltapako on aiheuttanut ongelmia kyläkaupoille.

1.4. Liedon asemanseutu

Liedon asemanseutu sijaitsee Tampereen valtatie ja Vanhan Tampereentien välissä, rautatien varressa. Matkaa Turusta tulee noin 18 kilometriä (ks. kartta, liite 2).²

Alueella asuu nykyään noin 2000 ihmistä.³ Taajamasta huolimatta asemanseutu on kokonaisuudessaan maatalousvaltaista aluetta, jossa toimii mm. kaksi kauppa ja

¹ Esko Luoma 1995, 12. Teoksessa: Kyläkauppa muuttuu > Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos: haja-asutusalueiden palvelutarjonnan turvaaminen. Sarja B 107. Helsinki 1994.

² Lieto koostuu useasta eri keskuksesta, joista kirkonkylä on suurin. Muita tärkeitä alueita ovat Ilmarinen, Ylis-kulma, Littoinen ja Loukinainen. Liedon kirkolle, jota tavallisesti tarkoitetaan kun Liedosta puhutaan, tulee Turusta matkaa vain noin 10 kilometriä.

³ Liedon kunnalliskertomus 1996.

Koko Liedossa asukkaita on noin 13000 vuoden 1996 kunnalliskertomuksen mukaan.

pankkia, rakennustarvikeliike, huoltamo, paikallislehden toimitus¹, eläintarha-huivipuisto, linja-autoyhtiön sivutallit sekä lisäksi joukko pienyrittäjiä. Yleishyödyllisiä laitoksia seudulla on kaksi: Pahkamäen ala-aste sekä terveysasema. Rautatieasemalla matkustajajunat ovat viimeksi säännöllisesti pysähtyneet 1980-luvulla.

2. KAUPPARAKENNUS

Liedon Kauppa eli Venäläisen kauppa sijaitsee aivan rautatien vieressä, lähellä asemarakennusta (liite 2). Ennen kuin rautatiesilta valmistui vuonna 1965, (I) taajaman maantie kulki aivan kaupan editse. Junaliikenteen valtakaudella sijainti asemaan nähden oli mitä otollisin, sillä kaupungissa työssä käyneet saattoivat helposti kotimatalla poiketa ostoksille. (I, II, III)

2.1. Rakennus ulkoisesti

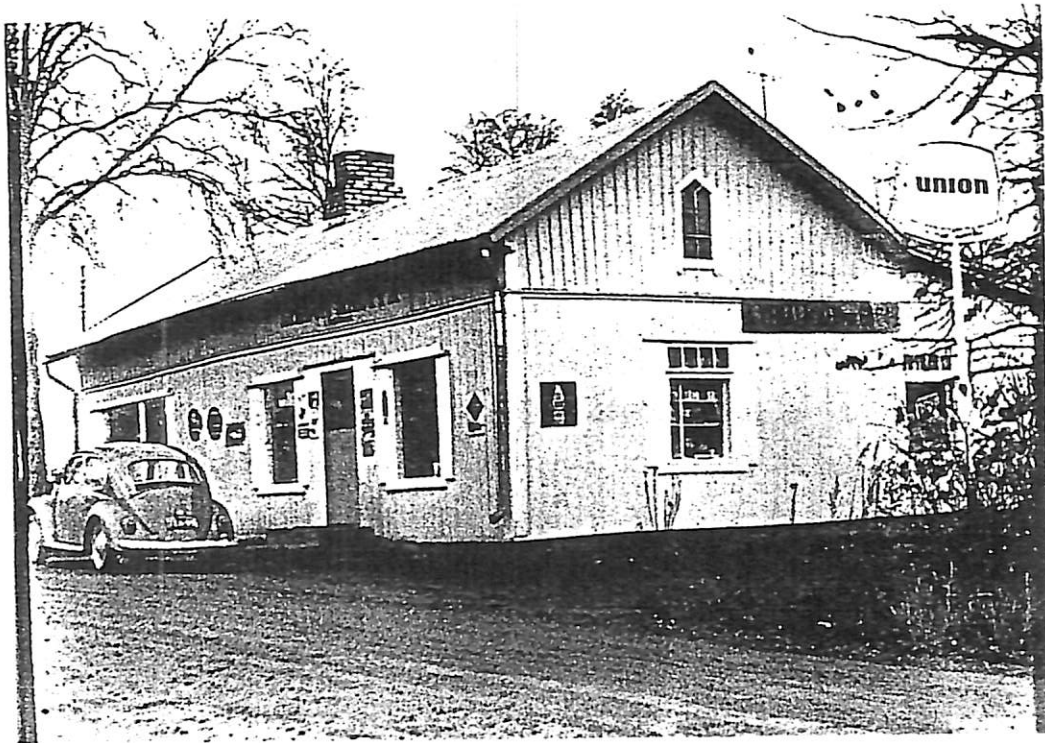
Liedon Kaupan rakennus koostuu kahdesta osasta: tien varressa on uudempi ja kevyt-rakenteisempi kauppaosa, rautatien suuntaisesti on vanhempi hirsinen asuinpuoli. (II) Noin 1860-luvulla rakennetun rakennuksen perusta on betonilla päällystettyä luonnonkiveä, runko hirttä. Satulakaton kate on aiemmin ollut pärettä ja huopaa, sittemmin tilalle on laitettu aaltopeltiä. Vanhanmallinen laudoitus on korvattu nykyaikaisella levypinnoitteella,² mutta sen väri noudattelee kuitenkin alkuperäistä vaaleanruskehtavaa/kellertävää. Tien puoleinen fasadi on kaupalle tyypillinen isoin ikkunoin varustettu julkisivu, jossa on lisäksi kaksi ovea.³

¹ Turun Tienoo, ks. lähdeluettelo.

² Turun maakuntamuseon kohdeinventointilomake / Tammentaka 6:142.

³ Turun maakuntamuseon kohdeinventointilomake / Tammentaka 6:142.

Kaupparakennuksen vieressä on varastomakasiini, jonka toisessa päässä on sauna. Saunaosa lienee saman ikäinen päärakennuksen kanssa, varasto-osa noin vuosisadan vaihteen tienoilta. Saunan yläpuolella on pieni kamari, jossa on aikaisemmin asunut kaupan apuväkeä (II).¹ Liitteessä 3 näkyy rakennusten sijoittelu maastossa.

Kuva 2

Liedon Kaupan kaupparakennuksen julkisivu 1.10.1950.

Etualalla olevasta ovesta kuljettiin lyhyttavarapuolelle, auton takana on maitopuolen ovi ja ikkuna. Siltaa ei vielä ollut, joten maantie kulki aivan kaupan edestä. Siitä oli autoilijankin helppo poiketa ostamaan polttoainetta. Rautatie kulkee talon toisessa päässä ja asemarakennus on julkisivun edestä lähtevän kujan varrella.

Kuva on informantti II hallussa.

¹ Turun maakuntamuseon kohdeinventointilomake / Tammentaka 6:142.

2.2. Pohjakaava ja sisustus

Venäläisten muuttaessa taloon vuonna 1949 he avasivat uusia oviaukkoja ja laittoivat joitakin vanhoja umpeen, purkivat pois keittiön valtavan muurin ja uusivat rakennuksen peltikaton. (IV) Noin vuonna 1955 talo maalattiin ulkopuolelta ja samalla vanhat mainokset poistettiin ja laitettiin uudet tilalle. (II) Lattiapäällysteitä puolestaan uusittiin 1950-1960 -lukujen vaihteessa ja öljylämmittimetkin hankittiin. (I)

Vuonna 1986 suoritettujen kunnostustöiden aikana asuinosa kunnostettiin nykyaikaisemmaksi. Esimerkiksi vesi ei kulkenut taloon ennen peruskorjausta. (II) Wc, sauna ja pesuhuone kunnostettiin kaupan varastohuoneiden paikalle.¹ Talossa vuokralla ollut kangaskauppa purki pois alkuperäiset pitkät tiskit ja samalla rakensi takahuoneeseen kangaspakkahyllyt. (II) Nytemmin toinen julkisivun ulko-ovista on laitettu umpeen. Pohjapiirros on osana liitettä 3.

Kahvilan vielä toimiessa se sijaitsi julkisivun suunnasta katsottaessa oikealla puolella ja kauppaosa vasemmalla puolella. Molemmille puolille oli oma ulko-ovi. Kahvilan takana olleessa tilassa oli lisäksi kabinetti. Kun kiireet ja tilanpuute vaativat muutoksia ja kahvilasta luovuttiin, tuli entinen kabinetti varastoksi. Samalla kahvilaosasta tuli kaupan lyhyttavarapuoli ja vanhastaan kauppana toiminut osa muutettiin pelkästään maitopuoleksi. (II, III)

Lyhyttavara- ja maitopuolen välillä oli kaksi ovea: toinen asiakkaita ja toinen myyjä varten. Pitkät umpitiskit kulkivat huoneiden takaseinäpäässä koko liiketilan halki. Tiskien alla ja peräseinällä oli tavarahyllyjä. (II) Apteekkivarasto toimi maitopuolen takatilassa, mutta se jouduttiin lopulta purkamaan, kun laki velvoitti kylmähuoneen tekemiseen, eikä tilaa ollut muualla. (II, III, IV) Jo aikaisemmin lihoilla oli ollut kylmätila, mutta makkaroilta sitä ei vaadittu. (II)²

¹ Turun maakuntamuseon kohdeinventointilomake / Tammentaka 6:142.

² Ks. myös kuva 6, s.21.

Lyhyttavara- ja maitopuolen väliseinän keskellä oli muuri, joka lämmitti molemmat puolet. Koska muurin suuaukko oli lyhyttavarapuolelle, enin lämpökin tuli sinne. Kun hankittiin öljykamiina, se sijoitettiin maitopuolelle. Näin ollen ennen kamiinan tuloa lyhyttavarapuolella oli aina hieman lämpimämpää kuin maitopuolella. Heiluriovien kautta tuli kuitenkin tarpeeksi lämpöä kaupan toiselta osastolta, niin ettei kylmästä kärsitty. Ja maitopuoli sai sitä paitsi ollakin hieman viileämpi. (II)¹

Kaupan varastoja oli takahuoneiden lisäksi ulkorakennuksessa, jossa varastoitii isoimmat tuotteet. Esimerkiksi jauhoja siellä ei kuitenkaan voinut pitkään säilyttää, sillä ne tulivat liikkeeseen paperisäkeissä ja makasiini oli kuitenkin jonkin verran kosteaa. Myös kaupparakennuksen vintti oli täynnä tavaraa, samoin myöhempinä aikoina kauppiasparin tyttären omakotitalon ulkorakennukset ja piha. Rakennustarvikkeita varastoitii myös kaupan pihalle. (I, II)

3. KAUPPATOIMINTA

Asemanseudulla toimi yhtä aikaa Liedon Kaupan kanssa myös muitakin kauppvoja, aivan lähistöllä Osuuskauppa ja noin puolen kilometrin etäisyydellä E-liike Lounaismaa. Lisäksi Päivästössä, Sikilässä, Mäkkylässä ja Vintalassa toimivat omat kauppansa. (I, II, III) Kilpailua asiakkaista tietysti esiintyi, (II) mutta asiakaskunta oli ajalle ominaiseen tapaan varsin kauppasidonnaista. (III) Tästä johtuen kauppaliikettä myytäessä hintaa nostivat myös vakiintunut asiakaskunta sekä myymälän sijainti. Vaikka liikkeen rakennukset olivat siis miten surkeat tahansa, piti ostajan maksaa myös kaupapaikasta itsestään. (II)

¹ Informantti II kertoi myös, että Liedon Kaupan sivuliikkeessä Mäkkylässä (toiminut muutaman vuoden 1960-luvun vaihteessa) oli aina hyvin kylmä, koska kunnollisia lämmityslaitteita ei ollut. Sivumyymälä piti lopettaa kannattamattomana, sillä vaikka alueen asukkaat kauppa käyttivätkin, oli myynti silti pientä. Jos kauppa olisi voinut pitää yksinään se olisi ehkä kannattanut, mutta koska tavaroita kuljetettiin autolla asiakkaille kotiin, piti kaupalla olla toinenkin työntekijä.

Liedon Kauppa ei juurikaan mainostanut tuotteitaan lukuun ottamatta joitakin myöhempinä aikoina koteihin lähetettyjä mainoslappusia (liite 4). Paikallislehti Turun Tienoossa ei mainoksia esiinny kuin satunnaisesti; vasta 1980-luvulla niitä alkoi olla enemmän. (I, II, III) Pääasiassa tiedot saatavilla olevista tuotteista kulkivat suusta suuhun. Erityisiä tarjouksia ei aluksi myöskään juuri ollut, tinkimällä sen sijaan saattoi saada hintaa alas. (III) Vasta 1960-luvulla alkoi tukkuliikkeiden puolelta tulla joitakin tarjouskampanjoita: silloin yhtä tuotetta mainostettiin muutaman viikon tai kuukaudenkin jakso. (I)

3.1. Myyntiartikkelit

Liedon Kauppa oli sekatavarakauppa, josta sai lähes mitä tahansa. Esimerkiksi informantti III kertoi liikkeen tavaravalikoimasta seuraavasti:

No ensimmäki ruokatavarat oli tietty pääasia. Mut heil oli niin laaja valikoima aina vaatteista asti ja sitten mitä kaikkee tarvittiin esimerkiksi pihalla, he hommas kaikki, sitten noita lannoitteita ja muita semmosia ja kaikkee mitä miehet tarvitti. Mut yleisesti se oli sitä ruokataroiden ja vaateostojä, mitä heil ei ollu ni kyllä Aili-rouva aina sit toimitti ... No siel oli ihan kaikki mitä mä tarvittin. Kaikki ompelutarvikkeet ja ihan ihan kaikki mitä huushollis tarvittiin. Et se oli jotain ihan erikoista sitten, kenkii esimerkiks, ni ei ollu ko jottain kumisaappai ja arkikenkii ja semmosii et tartti sitten kaupungist hankkii.

Venäläisen liikkeen eräänlaisena valttina voidaan pitää omaa kuorma-autoa, sillä se mahdollisti tuotteiden kuljetuksen asiakkaille kotiin. Tämä kävi myös joustavammin kuin esimerkiksi Osuuskaupalla, joka kuljetti tavarat vain kerran viikossa. (I) Omalla autolla kauppias saattoi itse hakea myyntiartikkelitkin kaupungin tukkuliikkeistä. (I, II, III) Venäläiset olivat ilman autoa muutaman vuoden kaupan perustamisen jälkeen,

mutta 1950-luvun alussa ostettiin ensimmäinen kuorma-auto. (I, II) Se oli ainoa uutena ostettu auto, seuraavat olivat aina muiden liikkeiden käytettyjä. (I)

Kuva 3

Liedon Kaupan kauppias Aili Venäläinen tiskin takana 1950-luvun lopulla.

Kuvan ylälaudassa näkyy myös mainoskyltti, joita liikkeen sisustukseen kuului useita. Tavarat on aseteltu myyvästi esille ja hinnat ovat selvästi näkyvissä: ylähyllyn kahvikuppiparien hinnat näyttävät liikkuvan 120 markasta aina 175 markkaan asti ja sokeripussin saa 64 markalla. Oikealla näkyy osa kassakoneesta ja vasemmalla puolestaan vaaka.

Kuva on informantti II hallussa.

Kuten informantin kertomuksesta käy ilmi, Liedon Kauppa myi ruokatavaroiden lisäksi myös erilaista lyhyttavaraa, esimerkiksi vaikkapa kankaita, astioita ja vaatteita. Myös maatalouden tarvitsemat tuotteet kuten lannoitteet, kotieläinten rehut ja vitamiinit, siemenet ja työkalut kuuluivat myymälän valikoimiin (I, II, III) - jopa hevo-

sen satuloita oli tarjolla! Kauppiaan oli lisäksi helppo tyydyttää asiakkaidensa tarpeita myös pienimuotoisella rakennustarvikemyynnillä, (I) koska oma kuorma-auto mahdollisti ostosten nopean kotiin kuljetuksen. Rakennustarvikkeita ei luultavasti aivan Venäläisten kaupan alkuaikoina myyty, rehun ja lannoitteiden osuus puolestaan laski kaupan loppuaikoina. (IV) Muuten tavaravalikoima tietysti muuttui aina aikaansa seuraten: aluksi oli myynnissä korvikettakin. (III)

3.2. Tavarankäytön hankinta

Verrattuna esimerkiksi Osuuskauppaan, joka toimi näköetäisyydellä Liedon Kaupasta, on havaittavissa erilaistumista tavaravalikoimassa. Tämä johtuu siitä, että Osuuskaupat käyttivät omia tavarantoimittajiaan, joiden valikoima oli rajoitetumpi. On selvää, että koska Venäläiset olivat vapaita käyttämään valitsemaansa tukkuria, heidän valikoimansa oli suurempi kuin muiden kauppojen. (I, II, III) T-Kaupasta ja Keskosta Liedon Kauppa otti paljon tavaraa, (I, II) mutta myös pienistä liikkeistä kuten tukku-liike Paajanen&Karkiaisesta. (I) Informantti II kertoo seuraavaa:

Meil oli aina Tuko niin kauan ja tää, et eihän - ennen näitä sai ostaa mistä vaan, K-Kaupoist, Keskostahan otettiin paljon ni sen takia meil on tuol Keskon kilpi ku sit ne loppujen lopuks sano et sit jos Keskon kilven laittaa ni sit ei saa ottaa mistään muualt ku Keskost ja se tuli jo sillon aika -70-luvul et sit, tota, ei ollut Kesko, mut sillohan ne kaupat oli ja sai ottaa mistä vaan et esimerkiks mä muistan et siin torin laidal oli Jussi Nummilan vaateliike, siältä tuli meil sit oikeen paljon vaatteita ja seki lähetys oli simmosta et Aili tilas täältä ne, sit ne laitti ne linja-autoon paketin ja sit me haettiin noilla käsirattailla tuolta...

Kahvila-aikana osa asiakkaille tarjottavasta leivästä leivottiin omassa uunissa, sittemmin se ostettiin leipomoista Riihikoskelta ja Turun Raunistulasta. (I, II) Jonkin verran

tuotteita kauppaan ostettiin myös lähiseudun viljelijöiltä, ennen tiukkoja säädöksiä esimerkiksi sianlihaa, kananmunia ja jopa maitoakin. (I) Ainakin alkuaikoina asiakkaat hakivat maidon kaupasta omalla kannulla, vasta myöhemmin tulivat muovipussit ja sittemmin pahvitölkit. (III)

Kuva 4

Kauppias Toivo Venäläinen ostamassa hajuvettä kaupparekustajalta vuonna 1956. Kuva on otettu samasta kohdasta kuin sivun 12 kuva, eli vaa'an ja kassakoneen välistä, kaupan lyhyttavarapuolen takakulmasta. Päätyikkuna antaa kauppaan lisävaloa, vaikka hyllyt kulkevatkin sen editse. Kuva on informantti II hallussa.

Heti sotien jälkeen suurilla firmoilla oli tuote-esittelijöitä, jotka kiertelivät liikkeissä. Esimerkiksi kahviyhtiöiden ja makeisteollisuuden myyntitykit markkinoivat tuotteitaan Liedon Kaupalle, joka tilasi tavarat suoraan edustajilta ja haki tuotteet usein itse varastolta. Harvoilla liikkeillä oli aluksi omia kuljetusautoja. Kun myyntiedustaja kerran

paikalle tuli, hän viipyi liikkeessä pari-kolmekin tuntia ja kauppias tilasi tavaraa suuremman erän kerralla. (II)

Vehnäjauhot ja sokerit kauppias haki kuorma-autollaan 60:n kilon säkeissä ja esimerkiksi keksit tulivat viiden kilon muovirasioissa. Jos kauppias ei itse tavaraa noutanut, se useimmiten toimitettiin bussilla ja kauppiasparin lapset hakivat tavarat tien vierestä käsikärryillä. Lihapaketitkin lähetettiin toisinaan kaupungista julkisella kulkuvälineellä. Jos kauppias haki tavarat itse, hän halusi myönnetystä maksuajasta huolimatta maksaa heti, sillä hän ei halunnut olla kenellekään velkaa. Kaupalla tuli hyvin toimeen viiden hengen perhe, mutta omaisuuksia sillä ei kerätty. (II) Suuria investointeja tai uudistuksia ei koskaan laajemmin tehty.

3.3. Kahvila

Kuten jo edellä mainittua kahvila toimi Venäläisen kaupan ohessa ainoastaan pari vuotta, siis noin vuoteen 1951-52 asti. (II, III, IV) Tarjolla oli kahvin ja pullan lisäksi joskus myös pieniä ruoka-annoksia, lähinnä ilmeisesti keittoa. Leivoksiakin kahvilasta sai. Osa tarjottavista tuotteista tehtiin itse, osa hankittiin eri leipomoista. (I) Kahvi tarjottiin pöytiin erikokoisilla posliinikannuilla riippuen siitä, miten monta asiakasta kahvia oli pöydässä nauttimassa. Jonkin sortin olutta on mahdollisesti myös ollut kaupan, ainakin "omaa kuppia" sekoiteltiin silloin tällöin. (II) Takahuoneen kabinetissa ja ilmeisesti kahvilatilassa yleisestikin järjestettiin erilaisia tilaisuuksia kuten perukirjoituksia, VPK:n kokouksia ja muita vastaavia.¹ Asiakkaiden viihtyvyydestä huolehti krammari. (II)

¹ Tässä kohdassa on huomattavissa ristiriitaisuus lähteissä, sillä informantti II kertoo näistä tapahtumista, mutta informantti III ei muista että sellaisia olisi koskaan järjestetty - huolimatta siitä, että hänen miehensä informantti II mukaan on ollut niissä osallisena. Kaikesta huolimatta voidaan olettaa, että joitakin suljettuja tilaisuuksia kahvilassa kuitenkin on pidetty, sillä alueella ei juurikaan ole muita mahdollisia kokoontumistiloja.

3.4. Apteekki

Apteekki toimi kaupan yhteydessä heti 1950-luvun alusta aina 1970-luvulle asti. (II, IV) Kun asiakkaat valittivat apteekin puutetta¹ Aili Venäläiselle, hän päätti hakea lupaa toiminnan aloittamiselle. Osallistuttuaan kurssille ja läpäistyään kokeen Aili sai virallisesti avata käsikauppalääkkeiden myynnin kaupan yhteydessä. Lääkekaappien avaimet saivat olla vain Aililla ja kaappien ovet tuli olla aina lukittuina.² (II)

Reseptilääkkeet toimitettiin Auran³ Apteekkiin linja-autolla, josta lääkkeet lähetettiin seuraavana päivänä paluupostissa takaisin. (II, III) Paketteja piti olla vastassa linja-autopysäkillä, etteivät ne joutuneet harhateille. Jos tilauksia oli paljon, saattoi kauppias itse ajaa kuorma-autollaan hakemaan tilatut tuotteet Aurasta. Toisinaan myös Auran apteekkari ajoi omalla autollaan Venäläisten kauppaan tuomaan lääketilaukset. (II) Apteekkia pidettiin asemansseudulle niin tärkeänä, että kun Liedon Kauppa joutui sen lopettamaan, siirrettiin lääkekaappi joksikin aikaa läheisen Säästöpankin konttoriin. (III)

3.5. Polttoaineen myynti

Ajalle tyypillisenä maaseudun sekatavarakauppana Liedon Kauppakin myi polttoaineita. Bensiinin ja polttoöljyn lisäksi tarjolla oli myös kaasua, jota kuluihin varsin paljon. Polttoainepumput sijaitsivat rakennuksen päädyssä (ks. kuva 2 sivulla 8). Ennen isompien säiliöiden tuloa polttoaine myytiin suoraan suurista 200-litran tynnyreistä, joiden

¹ Lähin apteekki toimi Liedon kirkolla, mutta sinne oli (on) huonot kulkuyhteydet. Turussa työssäkäyvät saattoivat hoitaa lääkeostoksensa kaupungissakin, mutta erityisesti vanhemmilla ihmisillä oli vaikeaa päästä asioimaan apteekissa.

² Lääkekaapit sijaitsivat rivissä takahuoneessa. Ajoittain viranomaiset kävivät tarkastamassa, että kaikki oli määräysten mukaisesti hoidettu eli että esimerkiksi avaimet olivat vain apteekinpitäjän hallussa.

³ Auran kunta sijaitsee Liedon pohjoispuolella, matkaa tulee noin 10 km. Ks. myös liite 1.

suuaukkoon työnnettiin pumppu. (I, II)¹ Lähes kaikki muutkin alueen sekatavara-kaupat myivät polttoaineita, (II) kunnes huoltamon tulo seudulle ja tiukentuneet määräykset sen lopettivat.

4. KAUPANKÄYNTI

Liedon Kaupalla ei ole ollut mitään varsinaisia aukioloaikoja, kuten ei maakaupoilla yleensäkään. Ruuhka koettiin työläisjunan tullessa asemalle iltapäivällä kello viisi: kaupan jono oli toisinaan jopa pihalle asti. Muuten ihmisiä kävi tasaisesti pitkin päivää. Yölläkään ei kauppa saanut olla rauhassa, sillä jos liikkeen sulki kello 17, asiakkaita kävi keittiön kautta vielä kello 22:n jälkeenkin. (II, III) Läheisestä Hankkijan taimistosta kävi paljon harjoittelijoita, varsinkin kesäaikaan, täydentämässä ruokavarojaan vielä myöhään iltaisin. (II) Jo 1950-luvulla maitopuoli sai sunnuntaisin olla auki aamupäivisin. (I)

Jouluisin asiakkaat saivat varata erityisiä yöostoaikoja, jolloin ostivat kaikki joululahjat kerralla kahden kesken kauppiaan kanssa; päivällä ei jouluostoksille ollut mitään mahdollisuutta kovan ruuhkan takia. Jouluisin oli myös tavaraa esillä enemmän, eli kauppiaan oli luontevaa tasata asiakasmäärää ahtaassa liikkeessä. Hyvien ja tuttujen asiakkaiden kanssa kauppias saattoi myös ottaa "neuvoa antavia" ja rupertella pitempäänkin. (III) Viimeisin joululahjojen yöostoaika oli toisinaan jopa kello 00-02 ja aamulla piti kauppiaan jälleen nousta kello 6:ksi hakemaan tavaraa kauppahallista. Näin ollen perheen oma joulunvietto alkoi varsin väsyneissä merkeissä. (II) (Ks. myös Turun Tienoon Ailista tekemä haastattelu, liite 5)

¹ Informantti II muisti myös tapauksen, jossa kauppias oli yöllä herännyt, kun joku oli ollut varastamassa autoonsa polttoainetta. Poliisia ei kuitenkaan informantin muistikuvan mukaan paikalle kutsuttu, sillä varas oli pumpannut autoonsa öljyä bensiinin sijasta ja sai näin kärsiä vahingon nahoissaan...

Koska kaupassa oli kaksi ulko-ovea, asiakas saattoi mennä suoraan sille osastolle, josta tuotteita halusi. Jos osti sekä lyhyttavaraa että ruokatuotteita, asiakas useimmiten meni ensin lyhyttavarapuolelle ja vasta sitten siirtyi maitopuolelle.¹ (II) Jos jotakin tuotetta ei kaupan valikoimista löytynyt, pyrki kauppiaspariskunta sitä aina tilaamaan. (II, III) Tavaroilla oli myös laaja vaihto-oikeus, kuten seuraavasta informantti III esimerkiksi käy ilmi. Se kuvaa myös hyvin Ailin luonnetta kauppiaina; kaikki informantit ovat kertoneet hänen olleen erityisen kohtelias ja avulias sekä asiakaspalveluhenkinen.

Tämä on niin kuvaavaa... Mutta en mä nimiä mainitse. Tämä kuvaa Ailin luonnetta... Kun aloitettiin pienoiströntgen, kirkolle mentiin kuvauttamaan keuhkot. Yksikin rouva meni ja osti sitte kerraston ku hän meni pienoiströntgeniin ni et hänel olis ollu hyvä kerrasto. Sit ku hän oli käyny siellä pienoiströntgenissä ni hän toi sen takasin ja sanos ettei se sopinukka... Ja Aili otti sen takasin, ilman muuta. Et he käytti kyl hyväks Ailin pehmeää luontoo. Kyl hän sitte joskus ajatteli, ku me oltiin oikeen ystäviä, ni ihmeteltiin yhdessä kummosii ihmiset voi olla, et kyl siin oppis ihmiset tuntemaan.

4.1. Asiakkaat

Kyläkauppojen aikakaudella oli tavallista, että ihmiset käyttivät lähialueen kauppaa ja olivat varsin kauppauuskollisia. Koska tavaravalikoima oli suhteellisen suuri ja kauppiaskin tuttu, oli asioiminen omassa kaupassa useimmiten miellyttävä kokemus. Myös Liedon Kaupassa tilanne on ollut tämä, vaikka asiakkaita onkin käynyt Sikilästä ja Päivästästä, (I) jopa Aurasta ja Paattisiltakin asti². (III) Syy on luultavasti ollut hal-

¹ Sama myyjä palveli asiakasta molemmilla puolilla. Kun asiakas siirtyi maitopuolelle, siirtyi myös myyjä omasta ovestaan sinne. Oviaukoissa oli heiluriovet. Kassakone sijaitsi lyhyttavarapuolella, jonne myyjä kiikutti rahat. Asiakkaan ei tarvinnut siis enää uudelleen siirtyä lyhyttavaraosastolle, vaan hän saattoi poistua maitopuolen ulko-ovesta. Jos asiakas osti vain vähän tuotteita, myyjä haki ne pyydetessä toiselta puolelta.

² Ainakin Sikilässä ja Päivästässä on ollut omat kauppansa. Sikilästä on matkaa asemalle noin 2 km ja Päivästästä noin 5 km.

vempi hinta ja parempi valikoima. (I, II, III) Kauppiaan periaatteen mukaan voi hie-
man halvemmalla myydä, mutta ei tietenkään tappiolla. Kuten informantti IV totesi,
"mieli oli myydä paljon, vaikka halvemmalla - tuloa se on silti". Kun Turku-Tampere -
moottoritietä rakennettiin 1960-luvulla, kaupassa kävi paljon työmiehiä myös raken-
nustyömaalta¹ (III) (ks. myös liite 5, Ailin haastattelu). Koska asiakaskunta on ollut
varsin laaja-alaista ja uskollista, on kauppa koettu seudun pienimuotoiseksi keskuspai-
kaksi. (I)

Asiakkaina Venäläisillä kävivät siis kuitenkin pääsääntöisesti lähialueiden "vähäväki-
set" ihmiset. (III) Koska asemanseudulla oli kolmekin kauppa yhtä aikaa, on jonkin-
laista jakoa asiakaskunnan kesken väistämättäkin tapahtunut. Informantti III kertoo:

*Niin sit oli tietysti se porukka joku, se ryhmä ihmisiä jotka kannatti E-
kauppaa ni he kävi Lounaismaassa nii ja Turun Osuuskaupalla oli
kans omas etupäässä, vaik kyllä Venäläisenki kaupas myytiin siis lan-
noitteita ja muita semmosia maanviljelystarpeita mut ei ko Turun
Osuuskauppa ainaki erittäin oli maatalousihmisen kauppa ja Lou-
naismaa oli paljon taas sitten noitten tavallisten kuolevaisten kun ei
ollut omaa omistusta mut kyllä kyllä Venäläisen rouva paljon toimitti
myöskin maatal... maamies maanviljelytavaraa tavaraa et ei yksistään
tämmösille yksityisille ku oli vaan tämmösiä länttejä. ... No Nautelan²
väki kävi tietysti sit kaupungissa ja Turun Osuuskaupas he kans kävi-
vät. Ja maanviljelijät, ne Osuuskaupat oli sit aina maanviljelijöiden...*

¹ Asemanseudulla on tuolloin ollut oma poliisi (informantti III aviomies), joka korjasi kotitalonsa pihassa sijain-
neeseen putkaan rettelöitsijät. Joinakin aikoina putkassa oli jopa ahdasta, kun työmiehet intoutuivat tappele-
maan.

² Nautelan kartano Liedon asemalla. Allodiaalirälssiä, mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran 1472. (Otavan
iso tietosanakirja Encyclopedia Fennica, kuudes osa).

Erityistä tuotteiden mainontaa ei tarvittu, sillä ihmiset kävivät kaupassa monta kertaa viikossa - jo pelkästään senkin takia, ettei esimerkiksi pakastimiakaan vielä yleisesti ollut. (II, III) Kuten tuolloin oli tapana, luottokauppaa harjoitettiin runsaasti. Asiakkaat maksoivat ostoksensa usein kuukauden lopussa tai miten kukin oli asian sopinut, luottovihkoon merkittyjen summien mukaan. (II, III) Maanviljelijöiden kanssa asiat selvitettiin usein vuodenvaihteessa, kun veroilmoitukset piti jättää. (I)

Kuva 5

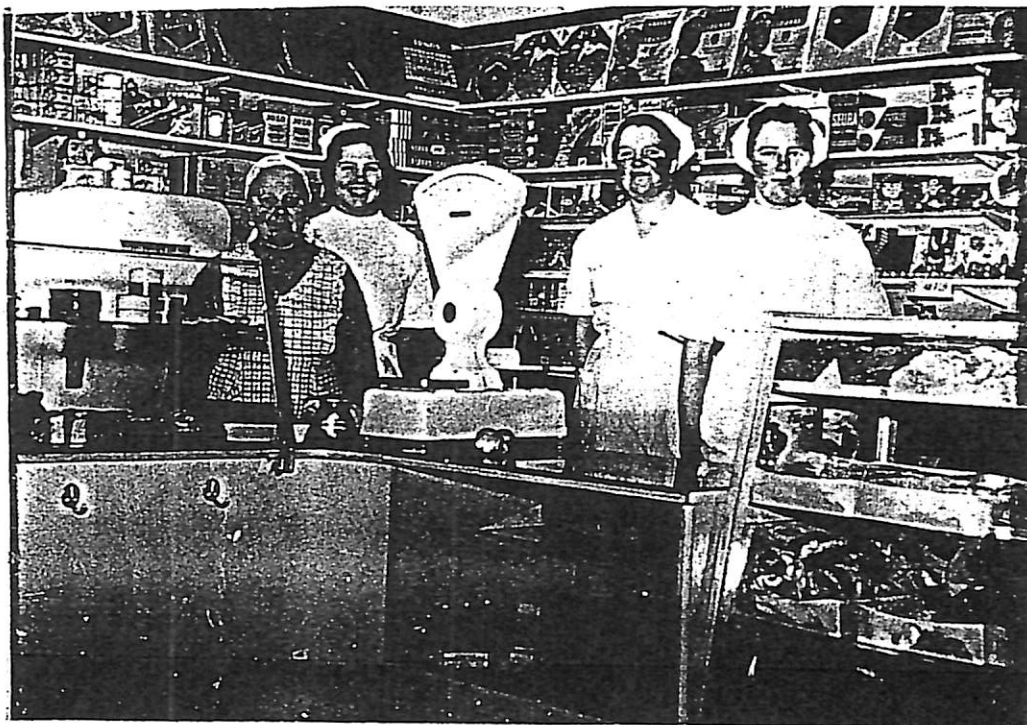
Liedon Kaupan mainostulitikkulaatikon kansi 1950-luvulta. Kansi on informantti II hallussa.

Jokaisella taloudella oli oma sininen vihkonsa, johon ostokset merkittiin. Satunnaisia ostoja varten oli oma vihkonsa, johon merkittiin nimi ja summa. Luotonanto oli kätevä tapa myös siksi, ettei aikuisten näin tarvinnut antaa rahaa lasten käsiin, kun lähettivät nämä kauppaan tavaroita hakemaan. (II) Toisinaan luottoja jäi myös maksamatta, mutta niitä ei koskaan ruvettu suureen ääneen perimään - olihan kysekin varsin pienistä summista. Näin ollen osa aikoinaan tehdyistä velkakaupoista on edelleenkin maksamatta. (II)

Yleisesti ottaen asiakkaat lienevät olleen tyytyväisiä kaupan valikoimaan ja palveluun. Huonolaatuisia tai pilaantuneita tuotteita ei ole myynissä ollut, ja jos joskus sellainen sattuikin kohdalle osumaan, sen on voinut vaihtaa. (III) Asiakkaat ovat pitäneet enemmän kaupan itse pakkaamista tuotteista kuten voista, jauhoista ja hiivasta; valmispusseja ja -paketteja vierastettiin. Vielä 1970-luvullakin kaupassa on itse paloitetu hiiva isoista kilon kimpaleista, sillä asiakkaat halusivat nimen omaan tätä irtohiivaa, eivätkä valmiiksi pakattuja paloja. Sokerit, jauhot ja riisit esimerkiksi pakattiin itse ja voikin leikattiin 20-25 kilon palasta pienemmiksi. Vasta 1970-luvulla tuli valmispaketteja enemmän ja ne olivat myös kalliimpia. (I)

4.2. Henkilökunta

Kauppan henkilökunnan muodostivat lähinnä perheenjäsenet: kauppiaspariskunta ja heidän lapsensa. Myymässä oli aina kuitenkin myös yksi tai kaksi vierastakin, tilanteesta riippuen. (II, III) Vieraat myyjät olivat usein lähiseutujen tyttöjä, jotka tarvittaessa asuivat ulkorakennuksen vintillä. Huolimatta aputyövoimasta ei kauppiaspariskunta juuri ehtinyt lomaa pitämään, sillä liikaa henkilökuntaa ei kannattanut kaupassa pitää. (II)

Kuva 6

Liedon Kaupan henkilökuntaa vuonna 1955. Aili on toinen oikealta.

Kuva on otettu maitopuolen punnitusmurkasta. Ylähyllyillä on erilaisia näkkileipiä, pikkuleivät ovat siistissä lasivitrinissä oikealla ja makkarat vaa'an alla omassa lasikossaan. Suola, keksit ja aamiaismurot ovat hyllyillä sulassa sovussa. Kauppakassit saattoi helposti laittaa ostamisen ajaksi roikkumaan tiskien koukkuihin.

Kuva on informantti II hallussa.

Kahvila-aikana kahvilassa palvelivat samat työntekijät kuin kaupassakin. (II) Myöhemminkin Aili toimi itse enemmän kaupan puolella: hän myi tavaroita, täydensi varastoja tilaamalla tuotteita ja piti samalla kirjaa rahoista. Toivo sen sijaan kuljetti tavaroita varastoista kauppaan, haki tuotteita tukkuliikkeistä ja huolehti rakennustarvikke- ja maatalouspuolen myynnistä sekä vahti kaupan saatavia. (III)

Myös lapset joutuivat osallistumaan kaupan töihin aikuisten rinnalla. Iltaisin koulun jälkeen he usein punnitsivat valmiiksi jauhoja ja muita tuotteita kilon ja kahden kilon pusseihin. Joulunakin nuoret olivat aikuisten rinnalla paketoimassa asiakkaiden ostamia lahjoja pitkälle yöhön. (II) Kuten informantti II seuraavassa kertoo, oli alkuaikoina myös ongelmia tuhoeläimistä, joiden torjuntaan lapsetkin joutuivat osallistumaan:

...ni yöt jouduttiin vuorotellen kepin kans niin ettei rotat vierry kaikkii ni valvomaan ja määki vaik olin ihan, mä olin 6-vuotias sillon, ni määki joutusin jonkun ajan sillon ku noi oli niin väsyneitä noi vanhemmat ettei jaksanu, ni kopistella keppien kans et rotat pysys kauempama...

Lapset opetettiin myös kohteliaiksi: piti teitillä eikä saanut sanoa asiakkaalle vastaan, vaan hänen puheisiinsa piti myöntyä. Poliitikkaankaan ei saanut ottaa osaa. (II)

5. LOPUKSI

Liedon Kaupan menneisyys kuvaa hyvin monelta osin myös muiden suomalaisten maaseutukauppojen menneisyyttä. Sotien jälkeen varsin huono tavaravalikoima laajeni vähitellen kattamaan yhä erikoistuneimpia tuotteita. Kun laajeneminen jatkui, tilalle tulivat erikoisliikkeet, jotka ottivat osansa paikallisten sekatarvakauppojen valikoimista. Suurten markettien ilmestyminen kaupunkikuvaan 1970-luvun alusta lähtien samalla tapahtuneen henkilöautojen yleistymisen myötä ajoi maaseutukaupat ahtaalle.

Sekatavarakauppojen kuoleminen johtui myös asiakaskunnasta. Vanhat ihmiset olivat tottuneet käymään omassa kaupassaan, nuoremmat taas ajelevat autoillaan lähimpään markettiin, jossa valikoima on suurempi ja hinta halvempi. Liedon Kaupalla riitti asiakkaita senkin jälkeen, kun silta rakennettiin eikä tie enää kulkenut kaupan edestä.

Olisin tässä työssäni tietysti voinut keskittyä johonkin tarkemmin rajattuun, lyhyempään ajanjaksoon kuin nyt käsiteltiin. Silloin työ olisi kuitenkin mielestäni kärsinyt laajemman perspektiivin puutteesta. Näin koottu tutkimus on aika pienin muutoksin mahdollista laajentaa käsittämään Suomen muitakin kauppvoja vastaavana aikana, joten työn tehtävä tuli näin täytetyksi myös tässä mielessä.

Liedon Kaupan menneisyyteen tutustuminen oli mielenkiintoinen kokemus. Viimeisten vuosikymmenien muutos myytävien tuotteiden määrässä ja laadussa on ollut huikea. Suomalainen maaseutukauppa on joutunut muuttumaan rajusti pysyäkseen kilvassa mukana, henkilökuntaa on vähennetty ja palvelu on pudonnut minimiin. Uskoisin, että tämä tutkimus on omalta osaltaan osoittanut muutoksen laajuuden ja suunnan.

LOPETAN
kauppani 31.12.1985

KIITÄN
kaikkia asiakkaitani
kuluneista lähes
neljästäkymmenestä vuodesta.
Joulun asti kaikista tavaroista
-10 % ja loput myyn
joulun jälkeen
puoleen hintaan.

AILI VENÄLÄINEN
Lieto as.

Ilmoitus paikallislehti Turun Tienöossa 19.12.1985 (n:o 67, s.4).

LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet

Haastattelut, litteroituina tekijän hallussa. Kaikki haastatellut ovat antaneet suostumuksensa nimensä käyttämiseen tässä tutkimuksessa.

Informantti I, mies

s. 1946

Kauko Venäläinen, Liedon asema

Informantti II, nainen

s. 1943

Kaarina Rantapere, Liedon asema

Informantti III, nainen

s. 1916

Toini Sillanpää, Liedon asema

Informantti IV, mies

s. 1924

Vilho Kantola, Turku

Liedon kunnalliskertomus 1996.

Turun maakuntamuseo, kohdeinventointilomake / Tammentaka 6:142.

Painetut lähteet

Kyläkauppa muuttuu. (toim.) Esko Luoma. Savon Liitto, 1995.

Otavan iso tietosanakirja Encyclopedia Fennica, kuudes osa (mont-pyra). 3. painos. Otava, 1966.

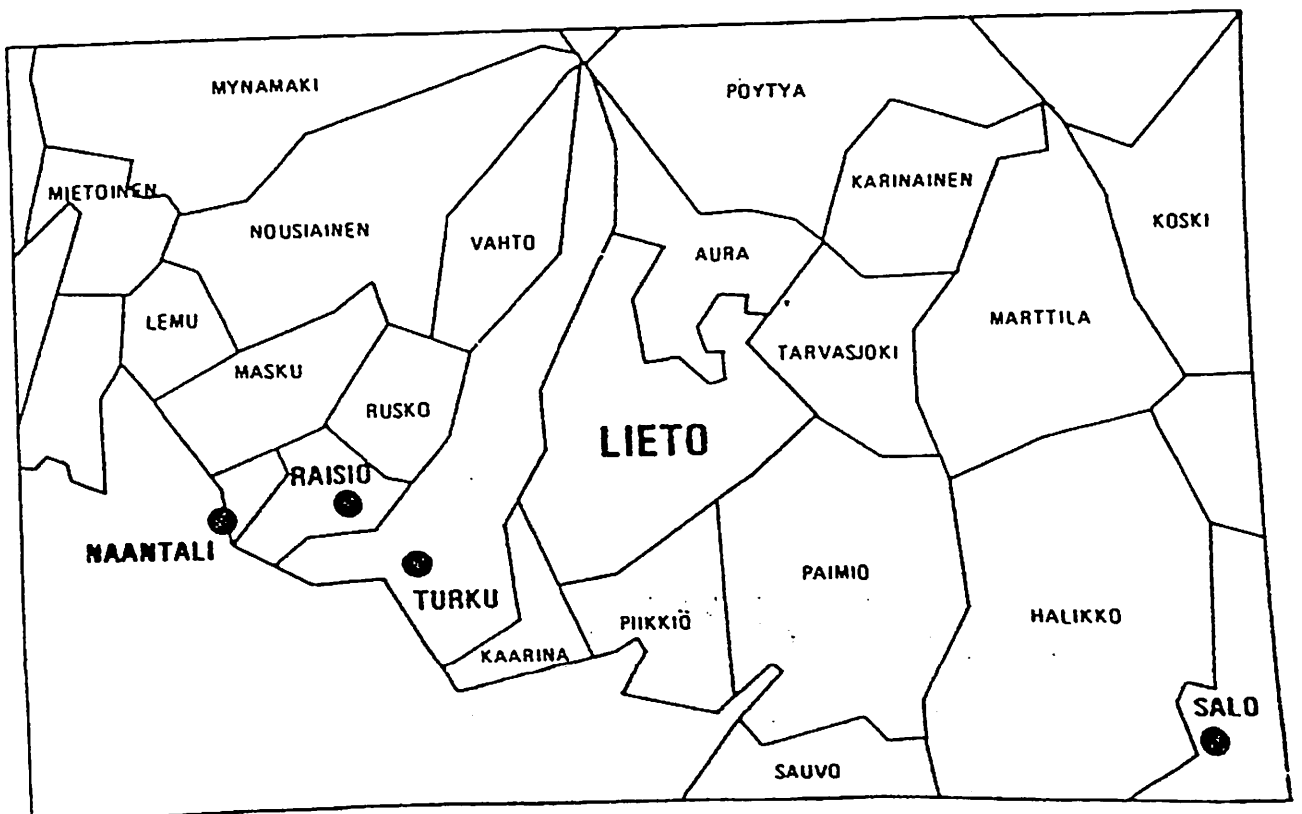
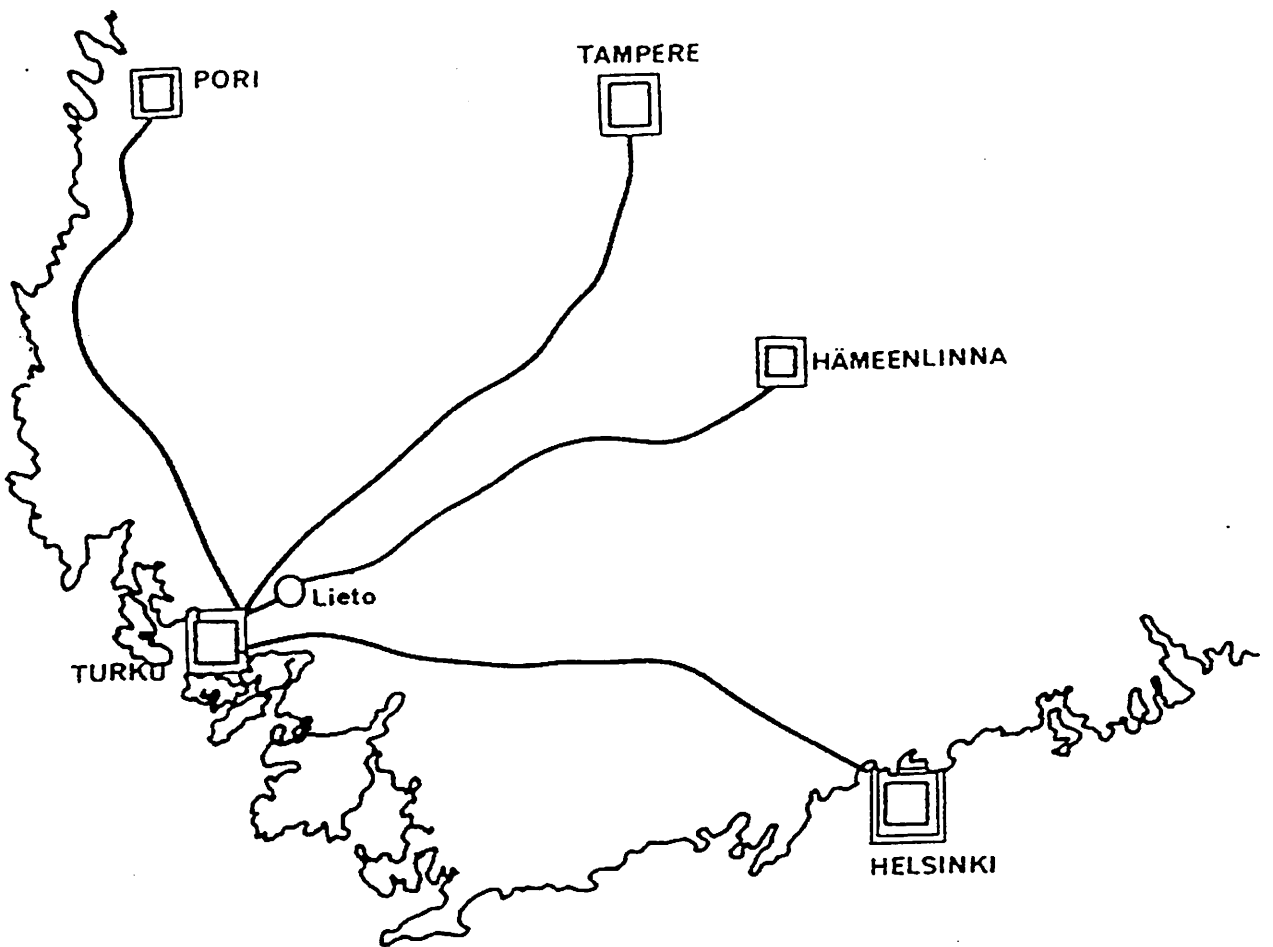
Turun Tienoo, 19.12.1985, n:o 67.

Turun Tienoo, 7.1.1986, n:o 1, s.3 ja s. 7 "Ailin kauppa historiaan".

LIITE 1

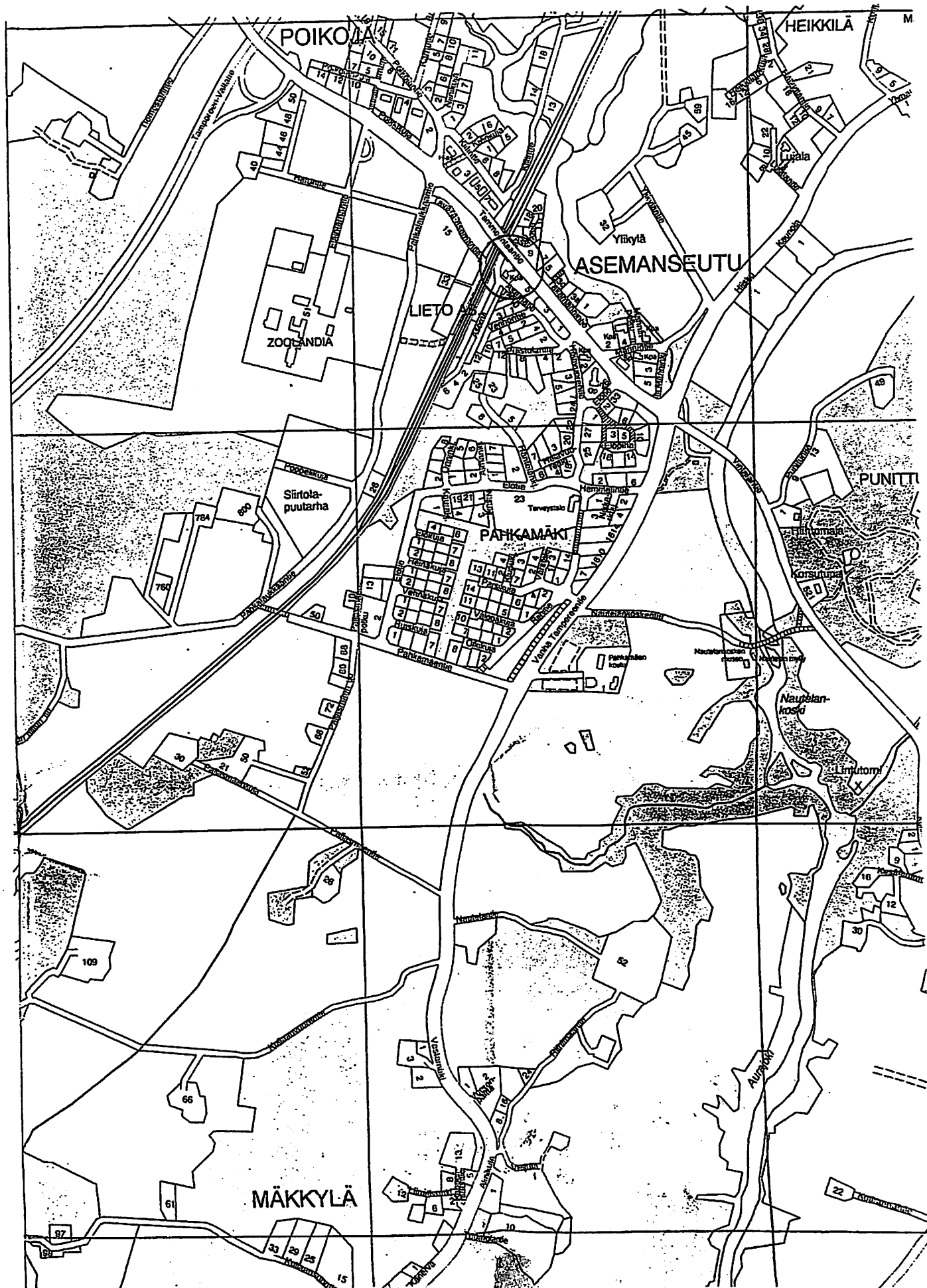
Liedon kunnan sijainti

Auran ja Pöytyän kuntien sijainnit

LIITE 2

Liedon kaupan sijainti

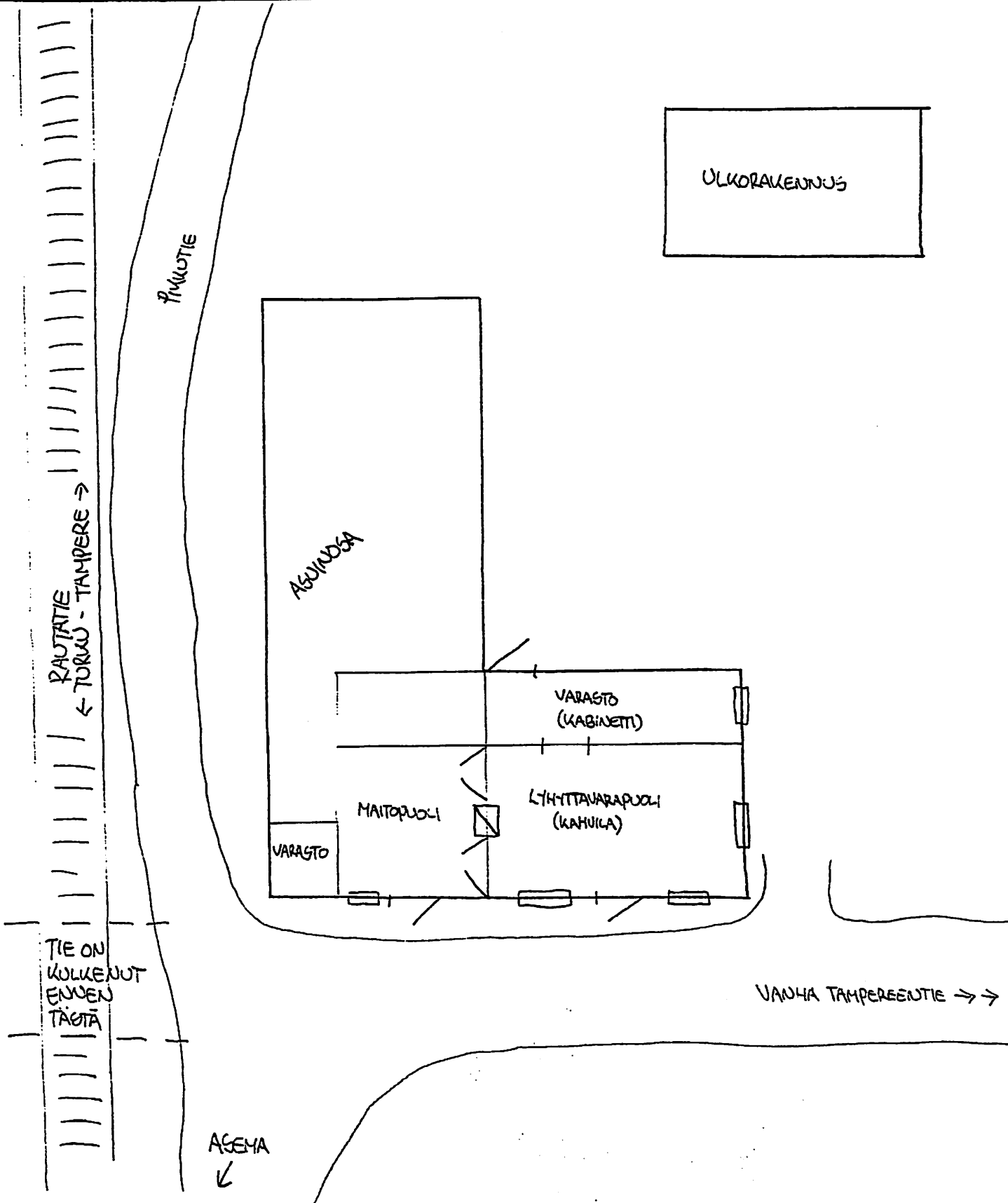
LIITE 3

Rakennusten sijoittelu, pohjapiirros

(Osin Turun maakuntamuseon kohdeinventointilomakkeen Tammentaka 6:142 mu-
kaan) / /

RAUTATIESILTA

VANHA TAMPEREENTIE → →

LIITE 4

Koteihin jaettu mainos vuodelta 1979

30-VUOTIS SYNTIÄRII
LIEDON KAUPASSA
AJALLA 30.10. - 2.11.79

TERVEIULOA
SYNTIÄRI-
PULLAKAHVILLE
KESKIVIKKONA 31.10. -79
-PANNU KUUNNANA KOKO PÄIVÄN.

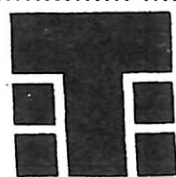
ALLI TARJOAA
KÄHVIÄ JA PULLAT
OMASSA LIIKKEESSÄÄN
TO. 1.11.79
AILIN LAHJA JA
LYHYTTÄVÄÄ

ARVOISAT ASIAKKAARI, KIITOS LUOTTAMUK-
SESTA, JOITA LIIKKEENNIE ON SAANUT OSAK-
SEEN KULUNEIDEN VUOSIEN AIKANA — ENSIN
VANKEMPIENI JA SIITÄNNIN VAINNONI JA
MINUN AIKANA.

TULENNE JAIKOSSAKIN TEKENÄÄN PAR-
HAANNE, JOITA ASIAKASSUHTEENNIE SÄI-
LYISI LUOTTAMUKSELLISENA JA TOIVON MUKAAN
VIELÄ ENTISESTÄÄNKIN LUJUUU JA PARANEE.

KAUPPIAS

Kauko Venäläinen
KAUKO VENÄLÄINEN

LIEDON KAUPPA

LIE70 POK. 776048

Ailin kauppa historiaan

Aili lopetti

Eräs aikakausi Liedon aseman seudulla päättyi, kun *Aili Venäläinen* lopetti kaupanpidon. Melkein neljäkymmentä vuotta kauppa pitänyt Aili jäi hyvin ansaituille eläkepäiville ja lupasi tehdä vihdoin kaikki rästiin jääneet kotityöt.

Alunperin Venäläiset aloittivat elintarvikeliikkeellä. Mukana oli alussa myös pieni kahvila. Aili jäi toistakymmentä vuotta sitten leskeksi ja viimeiset kahdeksan vuotta hänellä on ollut lahja- ja lyhyttavaraliike.

Aseman puiston kauniissa maisemassa vanha kauppa näytti ulospäin melko ränsistyneeltä. Mieleen tuli ajatus: vanhanaikainen kauppa. Kun ovesta astui sisälle, kaikkosivat epäilykset kaupan suhteen. Aili Venäläisen iloinen hahmo oli toivottamassa tervetulleeksi jokaisen asiakkaan. Kaupan lajivalikoima oli todella laaja niinkuin lyhyttavaraliikkeen valikoiman kuuluukin olla. Mirä kaupasta ei löytynyt, sitä Aili toimitti tilauksesta asiakkaille.

Kauppa kävi viimeiseen asti. Viikko ennen joulua Aili lopetti uuden tavaran tuomisen liikkeeseen ja joulun jälkeen hän myi loputkin reiluilla alennuksilla pois. Alennuksista Aili toteaa, että tappiotahan niistä tuli, mutta vielä enemmän olisi tullut, jos kaikki olisi jäänyt myymättä.

Ailin kaupassa tuntui kuin aika olisi pysähtynyt. Kauppa oli aivan kirjaimellisesti katsoen täynnä tavaraa. Yksi seinusta täynnä kaikenlaisia lankoja ja varastosta löytyi melkein mitä vain. Löytyi uutta tavaraa, mutta löytyi myös vuosien saatossa kauppaan jäänyttä, mutta vielä aivan käyttökelpoista tavaraa.

Aili tuntee asiakkaansa hyvin. Kaupankäynnin lomassa jutellaan jokapäiväisistä asioista. Välillä vähän tingitäänkin, kun hintaa ei näy, se täytyy arvioida. Mutta liian alas Aili ei hintaa pudota. Käypä tavara on käypää vielä alennusmyynnissäkin.

Olkihatusta pölynimureihin

Vielä viimeisinä päivinä kaupasta löytyi uskoton valikoima erilaisia tavaroita. Löytyi 35 markan hintaista pattereilla toimivaa pölynimureita. Aili kehuu imuria aivan käyttökelpoiseksi, näytti miten se toimii ja vakuutti yksien patterien toimivan parin kuu-kauden verran.

Erilaisia olkihattuja ja lasten kumisaappaita sekä muutama pakka verhokangasta odottelivat onnellista löytäjää. Joku asiakas soitti kiireissään jo kotiin päästyään Ailille ja pyysi häntä vielä laittamaan verhokangaspakan syrjään.

Tiskin alla oli erilaisia tavaroita odottamassa hakijaa ja innokkaimmat asiakkaat eh-

Kauppias *Aili Venäläinen* lopetti kaupanpidon ja siirtyi viettämään hyvin ansaittuja eläkepäiviä. Aili on pitänyt melkein 40 vuotta kauppa Liedon asemalla.

Eräs aikakausi asemanseudulla päättyi, kun Liedon lahja- ja lyhyttavaraliike lopetti toimintansa vuoden vaihteessa. Kauppa oli toimiessaan täynnä tavaraa ja sieltä saattoi löytää käytännöllisesti katsoen mitä vaan. Mitä ei sattunut varastossa

olemaan, Aili kyllä toimitti tilauksesta.

Vielä viikko ennen joulua, toi Aili uutta tavaraa kauppaan. Jouluviikolla loppuivat jo miesten ja naisten kerastot ja seuraavaksi loppuivat astiat ja kattilat. Joulun jälkeen kaikki myytiin puolella hinnalla.

Tappiollahan ne menivät, mutta enemmän tappiota olisi tullut, jos ne eivät menneet, tuumasi kauppias.

Lisää sisäsivuilla

vät sinnekin penkomaan, mitä vielä löytyisi. Joku huomasi pöydän alla ison kukkaruukun ja kyseli hintaa. Siitä Ailin oli pakko todeta, että hän on sen jo myynyt, mutta sitä ei ole vielä viety pois.

Hyllyt tyhjenivät ja Aili tunnusti olevansa tyytyväinen, että tavarat ovat kelvanneet asiakkaille. Aluksi hän suunnitelli pitävänsä huutokaupan, mutta luopui sitten ajatuksesta.

Kestäviä kurkkupurkkeja

Liki neljäkymmeneen vuoteen mahtuu monenmoista tapahtumaa. Aili muistelee aikaa, jolloin uutta Tampereentietä rakennettiin. Hänen kauppansa oli lähinnä tietyömaata ja työmiehet hakivat ruokansa Ailin kaupasta.

Työmiehet hakivat myös tyhjit kurkku- ja punajuuri-purkit, sillä he kypsensivät perunansa ja lihansa kaasuliekin päällä tyhjissä säilykepurkeissa. Vahvoja purkkeja ne olivat, totesi Aili.

Samaan aikaan sijoittuu myös muovikassin tulo kauppoihin. Alussa ne olivatkin vahvempia kuin nykyisin. Sitä osoittaa jo Ailin kertoma tapaus miehestä, joka loukkasi jalkansa tietyömaalla. Kenkä ei mennyt jalkaan ja mies laittoi siihen muovikassin. Sen kanssa hän sitten käveli koko Turkuun ja kassi kesti.

Entisaikana raskaampaa

Haikealta tuntuu lopettava kauppa, kun on tiskin takana melkein neljäkymmentä vuotta ollut. Aili kertoo, että lahja- ja lyhyttavarakaupan pitäminen on melkein leikkiä verrattuna entisaikojen elintarvikeliikkeen pittoon.

Entisaikana oli niin paljon mitattavaa ja punnittavaa. Varsinkin joulunaikaan piti nousta niin kovin aikaisin, että ehti kaiken laittaa valmiiksi. Piti paloitella sokeria ja punnita voita ja montaa muuta elintarviketta. Valmiita pakkauksia ei ollut. Joulun aikaankin ei ehtinyt oikeastaan omaa joulua tehdä olleenkaan. Eikä sitten enää jaksanutkaan muistelee Aili.

Ailia kuitenkin lohduttaa ajatus; etteivät asiakkaat häntä unohda, vaan tulevat edelleenkin katsomaan, sillä hän jää asumaan samaan kiinteistöön.

Kaupan ikkunasta aseman puistoon aukeavaa näkyä Aili sanoo aina rakastaneensa. Maiseman takia hän ei ole ikinä peittänyt ikkunaa ostan, jotta ulos voisi katsoa esteettä. Näkymä onkin mättä kaunis.